

บทที่ 2

ความเป็นมาของวิทยาลัยชุมชน

ประวัติความเป็นมาของวิทยาลัยชุมชน จะนำเสนอในหัวข้อต่อไปนี้

1. ประวัติความเป็นมาของวิทยาลัยชุมชน
2. ความหมายและปรัชญาของวิทยาลัยชุมชน
3. ลักษณะเฉพาะของวิทยาลัยชุมชน
4. บทบาทและหน้าที่ของวิทยาลัยชุมชน
5. วิทยาลัยชุมชนในประเทศไทย

ประวัติความเป็นมาของวิทยาลัยชุมชน

วิทยาลัยชุมชนเป็นแนวการจัดการศึกษาซึ่งเริ่มต้นในสหรัฐอเมริกา และแพร่หลายไปในหลายประเทศ ซึ่งนิคม จารุมณี (2537, หน้า 1) ได้กล่าวว่า วิทยาลัยชุมชน (Community College) รูปแบบนี้ก่อตั้งในสหรัฐอเมริกา มีอายุเกือบครบรอบ 100 ปีแล้ว วิทยาลัยชุมชนเป็นสถาบันการศึกษาหลักสูตร 2 ปี ทั้งที่เป็นของรัฐบาลและเอกชน มีอำนาจในการให้ประกาศนียบัตรวิชาการและวิชาชีพ แก่นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาของวิทยาลัย

แนวคิดของการจัดตั้งวิทยาลัยชุมชนเกิดขึ้นในช่วงการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 20 นี้เอง เมื่อคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือ อธิการบดี วิลเลียม ฮาร์เปอร์ (William R. Harper) แห่งมหาวิทยาลัยชิคาโก ได้พิจารณาเห็นว่าพื้นฐานทางวิชาการที่อ่อนมากของนักศึกษาที่สมัครเข้าเรียนในคณะต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยในแต่ละปี ฮาร์เปอร์ (Harper) และผู้นำทางการศึกษาของสหรัฐอเมริกาอีกหลายท่าน จึงได้ริเริ่มจัดตั้งสถาบันการศึกษา ที่เรียกว่า "Junior College" ขึ้นโดยแยกออกไปจากมหาวิทยาลัยทำหน้าที่สอนนักศึกษาชั้นปีที่ 1 และปีที่ 2 ก่อนที่จะเข้าสู่โปรแกรมวิชาการหรือวิชาชีพในระดับชั้นปีที่ 3 และ ปีที่ 4 ของมหาวิทยาลัยต่อไป

ในช่วงปี ค.ศ. 1901 สถาบันการศึกษาระดับ Junior College ก็ได้ทำหน้าที่ตามที่ฮาร์เปอร์ (Harper) และคณะได้วางแผนแนวทางไว้ให้เป็นอย่างดีและกระจายไปทั่วภูมิภาคของสหรัฐอเมริกาในปี ค.ศ. 1907 รัฐแคลิฟอร์เนียซึ่งเป็นรัฐแรกที่ได้ออกกฎหมายให้โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สามารถเปิดสอนในระดับหลังมัธยมศึกษา 2 ปีแรก ของหลักสูตรปริญญาตรีในมหาวิทยาลัย ในกฎหมายฉบับเดียวกันนี้ รัฐแคลิฟอร์เนียก็ได้อนุมัติงบประมาณสนับสนุนการศึกษา 2 ปีหลังมัธยมศึกษาใน Junior College ทั่วทั้งรัฐ ซึ่งต่อมาก็ได้กลายเป็นต้นแบบให้แก่รัฐต่างๆ ทั่วทั้งสหรัฐอเมริกา

ในช่วงปี ค.ศ. 1940 เป็นต้นมา ได้เกิดกระแสแห่งความต้องการ การศึกษาระดับอุดมศึกษาทั่วทั้งสหรัฐอเมริกา และประชาชนชาวอเมริกันถือว่าการศึกษาระดับอุดมศึกษาเป็นสิทธิของประชาชนทุกคน มิใช่เป็นเพียงแค่ "เกียรตินิยม" เฉพาะตัวของบุคคลเท่านั้น ดังนั้นในปี ค.ศ. 1944 รัฐสภาสหรัฐอเมริกาได้ออกกฎหมายสำคัญคือ กฎหมายสิทธิทหารปลดประจำการ (G.I. Bill of Rights) ซึ่งกฎหมายฉบับนี้ ได้กำหนดงบประมาณพิเศษให้แก่อดีตทหารปลดประจำการทุกคนสำหรับการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาทุกชนิด ทุกประเภท ในสหรัฐอเมริกา

กฎหมายสิทธิทหารปลดประจำการ (G.I. Bill) ถือเป็นกฎหมายสำคัญของสหรัฐอเมริกา ที่ช่วยเปิดประตูวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยในสหรัฐอเมริกาสำหรับประชาชนทั่ว ๆ ไปซึ่งในอดีตพวกเขาเหล่านั้นไม่อาจมีโอกาสดำเนินชีวิต เพราะอุปสรรคทางสังคมและเศรษฐกิจคอยขวางกั้น 3 ปีต่อมา หลังการประกาศใช้กฎหมายสิทธิทหารปลดประจำการ (G.I. Bill) คือ ปี ค.ศ. 1947 คณะกรรมการการศึกษาเพื่อประชาธิปไตยของสหรัฐอเมริกา (The Truman Commission on Higher Education for American Democracy) ซึ่งมี ดร.จอร์จ เอฟ. ซูค (George F. Zook) เป็นประธาน ได้ประกาศเปลี่ยนแปลงให้ Junior College เป็นวิทยาลัยชุมชน (Community College) ทำหน้าที่เป็นสถาบันอุดมศึกษาที่ช่วยพัฒนาเศรษฐกิจ และจัดการศึกษาต่อเนื่องแก่ชุมชน จัดการศึกษาให้แก่นักศึกษาตามระบบปกติ (Traditional Students) และนักศึกษานอกระบบปกติ (Nontraditional Students) การศึกษาในวิทยาลัยชุมชนยังมุ่งเน้นไปสู่การเตรียมตัวนักศึกษา เพื่อการเรียนต่อในระดับปี 3 - 4 ของมหาวิทยาลัย

และสร้างความรับผิดชอบในฐานะพลเมือง การจัดการเรียนการสอนของวิทยาลัย จัดในระดับ
อุดมศึกษา 2 ปีต้นที่มีมาตรฐาน

นับแต่ปีค.ศ. 1900 เป็นต้นมา วิทยาลัยชุมชนได้ขยายตัวออกไปอย่างรวดเร็วทั่ว
สหรัฐอเมริกา ภารกิจในการให้การศึกษาวิชาการและวิชาชีพเทคนิคใหม่ ๆ และการจัดการศึกษา
ในรูปการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Life-Long Learning) เพิ่มขึ้นนอกเหนือไปจากการสอน 2 ปีต้น
สำหรับหลักสูตรมหาวิทยาลัย ปัจจุบันในสหรัฐอเมริกามีวิทยาลัยชุมชนทั้งที่เป็นของรัฐและเอกชน
ประมาณ 1500 แห่ง มีนักศึกษาลงทะเบียนเรียนในโปรแกรม 2 ปีต้นของหลักสูตรมหาวิทยาลัย
ประมาณ 6 ล้านคนและอีก 5 ล้านคน ลงทะเบียนเรียนในสาขาอาชีพต่าง ๆ

การจัดการศึกษาในรูปแบบ วิทยาลัยชุมชน เป็นแนวความคิดในการจัดการศึกษาเพื่อ
การเรียนรู้ตลอดชีวิต นอกเหนือจากการสอน 2 ปีต้นของมหาวิทยาลัย แนวคิดในการศึกษาแบบนี้
ได้แพร่หลายไปในประเทศอื่น เช่น แคนาดา อังกฤษ อิสราเอล ญี่ปุ่น เป็นต้น (สำนักนโยบายและ
แผนการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2537, หน้า 4)

ความหมายและปรัชญาเบื้องต้นของวิทยาลัยชุมชน

ความหมาย

วิทยาลัยชุมชนเป็นสถานศึกษาให้บริการการศึกษาแก่ชุมชน จัดการเรียนการสอนหลาย
รูปแบบ หลักสูตรมีความอ่อนตัว และยืดหยุ่นตามความต้องการและความจำเป็นของชุมชนจัดโอกาส
ให้ทุกคนในชุมชนได้แสวงหาความรู้ และทักษะในสาขาวิชาการวิชาชีพต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชนนั้น
ได้ตามศักยภาพของตน (สำนักงานโครงการวิทยาลัยชุมชน สำนักนโยบายและแผนการศึกษา
ศาสนาและวัฒนธรรม สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2537, หน้า 1)

นอกจากนี้แล้ว กิจ ศรีปัดดา (2537, หน้า 1) มีความเห็นว่าวิทยาลัยชุมชน คือ สถาน
ศึกษาที่มีความมุ่งหมายหลักที่จะให้ความรู้แก่ประชาชนรอบ ๆ บริเวณที่วิทยาลัยตั้งอยู่ ให้บุคคล
เหล่านั้นสามารถทำมาหากินตามอาชีพที่ตนเลือกได้เป็นอย่างดีมีคุณภาพสูง บริการความรู้ต่าง ๆ
เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนรอบ ๆ วิทยาลัยนั้น ๆ ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น วิทยาลัยชุมชน

จึงเป็นสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในชุมชน ที่มีจำนวนผู้คนมากพอ ที่จะให้การสนับสนุนกิจการของวิทยาลัย และมีสถานที่ทำงานในชุมชนเพียงพอและเหมาะสม ที่จะรับคนที่ได้รับการศึกษาจากวิทยาลัยชุมชนนั้น ๆ เข้าไปทำงานในท้องถิ่นวิชาความรู้ที่วิทยาลัยชุมชนให้บริการจึงเน้นที่การให้ความรู้เกี่ยวกับงานอาชีพที่มีอยู่ในชุมชนนั้น ๆ เป็นหลัก ในการดำเนินการเรียนการสอนและให้ความรู้เพื่อพัฒนางานอาชีพอย่างตรงประเด็น ตรงความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ

การบริหารงานต่าง ๆ ทำตามความต้องการของชุมชน บรรดาครู - อาจารย์ แพล่งฝึกงานตลอดจนเครื่องมือหรืออุปกรณ์ต่าง ๆ ส่วนมากจะได้รับความร่วมมือจากชุมชนนั่นเอง กล่าวโดยสรุป ก็คือ วิทยาลัยชุมชนเป็นสถานศึกษาของชุมชน ทำงานโดยคนของชุมชน ทำงานสนองความต้องการของชุมชน เพื่อพัฒนาชุมชน วิทยาลัยชุมชนจึงเป็นเสมือนศูนย์วิชาการหรือแหล่งกลางเพื่อการเผยแพร่ความรู้ให้แก่คนของชุมชนนั้น ๆ

สำหรับ วิจิตร จันทรากุล (2527ก, หน้า 30) ได้ให้ความหมายของวิทยาลัยชุมชนไว้ว่า วิทยาลัยชุมชนเป็นสถาบันการศึกษา ที่จัดการสอนระดับสูงกว่ามัธยมศึกษา แต่ไม่ถึงระดับปริญญา ถ้าจะเทียบกับสถาบันการศึกษาที่มีอยู่ในประเทศไทยปัจจุบัน อาจจะเทียบได้กับ วิทยาลัยเทคนิค วิทยาลัยพยาบาล หรือวิทยาลัยครู เป็นต้น แต่วิทยาลัยชุมชนจะแตกต่างไปจากสถาบันการศึกษาที่กล่าวแล้ว ตรงที่วิทยาลัยชุมชนมีหลักสูตรแบบประสม มีโปรแกรมการเรียนต่าง ๆ มากมายและกว้างขวางเสมือนกับมีวิทยาลัยต่าง ๆ รวมอยู่ในวิทยาลัยเดียวกัน วิทยาลัยชุมชนจึงเป็นสถาบันการศึกษาที่จัดการศึกษา เพื่อชีวิตและสังคมอย่างแท้จริง เพราะโปรแกรมต่าง ๆ ที่จัดให้มีขึ้นนั้น จะต้องคำนึงถึงประโยชน์ และสนองความต้องการของบุคคลและของท้องถิ่น หรือภูมิภาคที่วิทยาลัยตั้งอยู่อาณาเขตของวิทยาลัยมิได้จำกัดอยู่รอบรั้ววิทยาลัย แต่จะขยายรวมตลอดอาณาบริเวณท้องถิ่นที่ตั้งของวิทยาลัย และกระจายไปตามแหล่งชุมชน และความเหมาะสมของวิชาที่เรียน อาจจะเป็นท้องถิ่นหรือโรงงานอุตสาหกรรมก็ได้

ดังนั้น จึงพอสรุปได้ว่า วิทยาลัยชุมชน คือ สถาบันการศึกษาที่ตั้งขึ้นเพื่อสนองตอบต่อการขยายตัวอย่างรวดเร็วทางด้านเทคโนโลยี และการขยายโอกาสทางการศึกษาให้กับประชาชนตามความต้องการทางการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไปสู่ทิศทางที่ชุมชนและสังคมต้องการ

ปรัชญาเบื้องต้น

วิทยาลัยชุมชนเชื่อว่าบุคคลทุกคนมีศักยภาพอยู่ในตัว ถ้ามีโอกาสและได้รับการแนะนำที่ ถูกเหมาะสม เขาจะสามารถพัฒนาศักยภาพของเขาได้อย่างเต็มที่ และการศึกษาเป็นเครื่องมือ (Tool) ไม่ใช่เครื่องหมาย (Symbol) ดังนั้นการศึกษา จะทำให้บุคคลมีความรู้ มีอิสระ มีความปลอดภัยด้วยการนำความรู้ ความคิด ไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์ เป็นเครื่องมือในการดำเนินชีวิต นั่นคือ การศึกษาเป็นกระบวนการของชีวิต บุคคลจะตามทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้โดย การติดตามศึกษาหาความรู้ตลอดเวลา (สำนักงานโครงการวิทยาลัยชุมชน สำนักงานนโยบายและ แผนการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2537, หน้า 1)

สำหรับเจตหล้า สุนทรวิภาต (ม.ป.ป., หน้า 213) ได้แสดงความคิดเห็นว่า ปรัชญา ของวิทยาลัยชุมชนก็คือ การเปิดโอกาสแห่งการศึกษาเล่าเรียนให้ประชาชนทุกคน จะได้มีโอกาส แสวงหาความรู้อย่างเต็มที่เพื่อพัฒนาตัวเอง และในขณะเดียวกันจะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลง สร้างสรรค์ให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในส่วนรวมอีกด้วย

ส่วนในแนวความคิดของ วิจิตร จันทรากุล (2527, หน้า 30) ได้สรุปปรัชญาและความ มุ่งหมายของวิทยาลัยชุมชนไว้ว่า วิทยาลัยชุมชนจัดตั้งในท้องถิ่นหรือในภูมิภาค โดยมีอาณาบริเวณ แห่งความรับผิดชอบเช่น อาจจะกำหนด 1-2 จังหวัดต่อ 1 วิทยาลัย เป็นต้น เป็นการกระจาย การศึกษาระดับสูงออกไปสู่ประชาชน เปิดโอกาสให้ทุกคน ได้ศึกษาเล่าเรียนโดยไม่จำเป็นต้อง เดินทางไปเรียนยังส่วนกลาง ซึ่งต้องเสียค่าใช้จ่ายมาก การนำวิทยาลัยเข้ามาอยู่ในท้องถิ่นหรือ ภูมิภาคจะทำให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้าเรียนมากยิ่งขึ้นและการที่จัดให้มีโปรแกรมต่าง ๆ มากมาย หลาย ๆ อย่าง ก็เพื่อที่จะสนองความต้องการในด้านความถนัดความสนใจ และความสามารถแห่ง บุคคลและ ในขณะเดียวกันจะเป็นการเสริมสร้างกำลังคนที่จำเป็นเพื่อการพัฒนาอาชีพและการพัฒนา เศรษฐกิจของท้องถิ่น ด้วยปรัชญาและความมุ่งหมายที่สำคัญของวิทยาลัยชุมชน คือโอกาสแห่งการ ศึกษาเล่าเรียน ให้ประชาชนทุกคนได้มีโอกาสแสวงหาความรู้อย่างเต็มที่เพื่อพัฒนาตนเอง และใน ขณะเดียวกันจะส่งผลให้ เกิดการเปลี่ยนแปลงสร้างสรรค์ ให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ในส่วนรวมอีกด้วย

นอกจากนี้ นิคม จารุมณี (2537, หน้า 1) มีความเห็นว่า วิทยาลัยชุมชนเป็นนวัตกรรมของการศึกษาระดับหลังมัธยมศึกษาของสหรัฐอเมริกา ซึ่งยึดถือหลักปรัชญาการศึกษาที่เน้นความเสมอภาค โอกาสและเปิดเสรี สำหรับพลเมือง ทุกเพศ วัยและสถานะทางสังคมเศรษฐกิจ ได้มีโอกาสที่เท่าเทียมกัน เพื่อรับการศึกษาทั้งสายวิชาการและสายอาชีพ หรือเพียงเพื่อขยายขอบเขตแห่งความรู้ ทักษะและเจตคติต่อชีวิตและสังคมของบุคคลเอง วิทยาลัยชุมชนเกิดขึ้นและดำรงอยู่ภายในสังคม เพื่อเป็นแหล่งการศึกษาที่เปิดโอกาสในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้แก่สังคมที่สถาบันตั้งอยู่เป็นเป้าหมายหลัก

ชีรวัดน์ นิจนตร (2534, หน้า 67) ได้กล่าวถึงหลักการและปรัชญาของวิทยาลัยชุมชนในรัฐอัลเบอร์ตาว่า การจัดการศึกษาให้เพียงพอกับความต้องการของท้องถิ่นในเขตที่รับผิดชอบ ผู้เรียนทุกคนสามารถเข้าเรียนและพัฒนาตนเองได้โดยไม่มีข้อจำกัด เพราะวิทยาลัยมีนโยบายเปิดกว้างสำหรับทุกคน การรับนักศึกษาเข้าเรียนส่วนใหญ่จะเป็นลักษณะ "ใครมาก่อน ได้รับบริการก่อน" จะมีเพียงไม่กี่โปรแกรมที่ต้องมีการทดสอบพื้นฐานความรู้ที่จำเป็นต่อการเรียนในสาขาวิชานั้น เช่น พยาบาลกฎหมาย (Law enforcement) การบริบาลเด็กและเยาวชน (Child and youth care) การดูแลฟื้นฟูบุคคลพิเศษ (Rehabilitation) เช่น คนชรา คนพิการ ฯลฯ นอกจากโปรแกรมเหล่านี้แล้วทุกคนที่สมัครเข้าเรียนจะได้รับการพิจารณาตามลำดับที่สมัคร เมื่อเต็มจำนวนที่วิทยาลัยเปิดรับแล้ว นักศึกษาที่เหลือก็ต้องคอยเรียนในภาคถัดไป

ลักษณะเฉพาะของวิทยาลัยชุมชน

เกี่ยวกับเรื่องของลักษณะเฉพาะของวิทยาลัยชุมชน เป่รื่อง กิจรัตน์ (2532, หน้า 2) ได้ให้บทสรุปไว้ดังนี้

1. วิทยาลัยชุมชนจะจัดการศึกษาโดยคำนึงถึงความจำเป็น และความต้องการกำลังคนระดับต่าง ๆ ในท้องถิ่น วิทยาลัยชุมชนแต่ละแห่งมีขอบเขตบริการจำเพาะในบริเวณพื้นที่ ซึ่งจะสามารถสำรวจความต้องการกำลังคนประเภทใดบ้าง จำนวนเท่าไร โดยเฉพาะเน้นการผลิตกำลังคนระดับเทคนิค

2. วิทยาลัยชุมชน มีภารกิจทั้งผลิตกำลังคนและการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชากรในรูปแบบต่าง ๆ ดังนั้นวิทยาลัยชุมชนจึงมีบทบาทและหน้าที่อย่างน้อย 5 ประการคือ จัดการศึกษาเกี่ยวกับวิชาชีพท้องถิ่น จัดการศึกษาต่อเนื่องและบริการวิชาการแก่ชุมชน จัดการศึกษาซ่อมเสริมให้แก่ผู้บกพร่อง จัดแนะแนวการศึกษาและอาชีพแก่ชุมชน จัดการศึกษาระบบโอนหน่วยกิตในมหาวิทยาลัย

3. วิทยาลัยชุมชน จัดการศึกษาเพื่อสนองความต้องการของท้องถิ่น จึงควรจัดหลักสูตรอย่างน้อย 4 แบบคือ

3.1 จัดหลักสูตรวิชาชีพระดับเทคนิคอาชีพ 2 ปี โดยมุ่งให้ผู้เรียนออกประกอบอาชีพ หรือเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถในการประกอบอาชีพให้สูงขึ้น

3.2 จัดหลักสูตร 2 ปีแรกของมหาวิทยาลัย หรือเรียกว่า ระบบโอนหน่วยกิตในมหาวิทยาลัยได้ ซึ่งผู้เรียนสามารถเรียนต่อในมหาวิทยาลัยอีกอย่างน้อย 2 ปี ก็สามารถสำเร็จการศึกษาปริญญาตรี

3.3 จัดหลักสูตรระยะสั้นโดยใช้ระยะเวลาการเรียนต่ำกว่า 2 ปีลงมา โดยให้ผู้เรียนมุ่งพัฒนาประสิทธิภาพในการประกอบอาชีพ ในการเพิ่มพูนทักษะเทคนิควิชาชีพที่เหมาะสม

3.4 จัดหลักสูตรซ่อมเสริม ซึ่งผู้เรียนได้ปรับพื้นฐานความรู้ พัฒนาความรู้และความสามารถให้อยู่ในระดับมาตรฐานวิชาการที่ระบุหรือกำหนดได้ ก่อนที่จะจัดเข้าอยู่ใน โปรแกรมปกติต่อไป

นอกจากนี้ นิคม จารุมณี (2537, หน้า 3) ได้กล่าวถึงลักษณะเฉพาะวิทยาลัยชุมชนว่า คุณลักษณะเฉพาะวิทยาลัยชุมชน (Community College) เกิดขึ้น ดำรงอยู่ และให้บริการแก่สังคมโดยอาศัยพื้นฐานปรัชญาหลัก "Open door policy" นักศึกษาที่สมัครเข้าศึกษาในวิทยาลัยชุมชนจะมีทุกเพศ ทุกวัย ทุกอาชีพ และฐานะทางสังคม - เศรษฐกิจ พื้นฐานทางวิชาการที่แตกต่างกัน และหลากหลายโดยมุ่งที่จะแสวงหาเป้าหมายที่แตกต่างกัน หลักสูตรของวิทยาลัยมีความหลากหลาย รวมไปถึงอาชีพต่าง ๆ วิชาชีพทางเทคนิคเทคโนโลยีใหม่ ๆ โปรแกรมการศึกษาต่อเนื่องหรือการศึกษาตลอดชีวิตและ โปรแกรม 2 ปีต้นสำหรับหลักสูตรมหาวิทยาลัย วิทยาลัยชุมชนทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิดกับ โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย และชุมชนที่ครอบคลุมไปถึงนักธุรกิจ

นักอุตสาหกรรมต่าง ๆ เพื่อร่วมมือกันพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้ดีขึ้นรวมทั้งการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความก้าวหน้าของโลกของอาชีพโดยส่วนรวมด้วย

สำนักงานโครงการวิทยาลัยชุมชน สำนักงานนโยบายและแผนการศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2538, หน้า 1) ได้กำหนดลักษณะเฉพาะของวิทยาลัยชุมชนไว้ดังนี้คือ

1. ยึดหลักเปิดประตูรับผู้เข้าเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ ความสนใจ ความต้องการที่แตกต่างกันไป
2. มีหลักสูตรกว้างขวาง ตอบสนองความต้องการของชุมชนโดยกำหนดการจัดการศึกษาหลากหลายรูปแบบคือ การศึกษาด้านวิชาชีพ การศึกษาสายสามัญ การศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษาซ่อมเสริม การศึกษาเพื่อเรียนต่อในระดับสูง การแนะแนว
3. รูปแบบจัดการศึกษา มีหลากหลายทั้งลักษณะหลักสูตรระยะสั้นเพื่อพัฒนาอาชีพหลักสูตร 2 ปีหลังมัธยมศึกษาตอนปลายเพื่อวุฒิอนุปริญญา และเมื่อวิทยาลัยชุมชนได้พัฒนาขึ้นเป็นวิทยาลัยสอนหลักสูตร 4 ปีสมบูรณ์แล้ว จะพัฒนาเป็นสถาบันอุดมศึกษาเต็มรูปแบบต่อไป
4. ยึดชุมชนเป็นหลัก โปรแกรมต่าง ๆ ที่จัดการสอนในวิทยาลัยชุมชน จัดขึ้นเพื่อสนองความต้องการทางการศึกษาของผู้เรียน ตามความรู้ความสามารถและตามความต้องการของตลาดแรงงานในท้องถิ่นเป็นหลัก โดยได้รับความร่วมมือจากชุมชน
5. ค่าใช้จ่ายต่ำ และให้ความสะดวกแก่ผู้เรียน ผู้เรียนจะเสียค่าใช้จ่ายต่ำ ได้เรียนใกล้บ้าน สามารถทำงานไปด้วยและเรียนไปด้วย
6. ยึดมั่นในการศึกษาตลอดชีวิตผู้เรียนสามารถเข้าเรียนได้หลายครั้งตามความต้องการและความจำเป็น

สำหรับ วีระ กระสินธุ์ (2537, หน้า 24) ได้กล่าวถึงลักษณะเฉพาะของวิทยาลัยชุมชนของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ไว้ดังนี้

1. มีความคล่องตัวในการเปิด-ปิด หลักสูตร เนื่องจากทบวงมหาวิทยาลัยให้อำนาจมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์อนุมัติหลักสูตร โดยความเห็นชอบของสภามหาวิทยาลัย
2. ประหยัดทรัพยากร วัสดุ-อุปกรณ์และบุคลากร เพราะอาศัยบุคลากรจากชุมชนและห้องปฏิบัติการจากสถานศึกษาในท้องถิ่น

ส่วนกรมการฝึกหัดครู (2527, หน้า 3) ได้ระบุลักษณะเฉพาะของวิทยาลัยชุมชนไว้ดังนี้

1. เป็นสถาบันอุดมศึกษาที่จัดหลักสูตร โดยคำนึงถึงความจำเป็นและความต้องการกำลังคนสาขาต่าง ๆ ในท้องถิ่น วิทยาลัยชุมชนแต่ละแห่ง จะมีเขตการบริการจำเพาะกำหนดพื้นที่ ที่สามารถสำรวจได้ว่ามีความต้องการกำลังคนประเภทใดบ้าง จำนวนเท่าไร โดยเฉพาะเน้นการผลิตกำลังคนระดับเทคนิค และกึ่งวิชาชีพชั้นสูง (Para-Professional)

2. ภารกิจของวิทยาลัยชุมชนทั้งการผลิตกำลังคนและการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชากรในรูปแบบต่าง ๆ วิทยาลัยชุมชนจึงมีหน้าที่อย่างน้อย 5 ประการ ดังนี้

2.1 จัดการศึกษาเกี่ยวกับวิชาชีพท้องถิ่น

2.2 จัดการศึกษาต่อเนื่องและการบริการทางวิชาการแก่ชุมชน

2.3 จัดการศึกษาซ่อมเสริมให้แก่ผู้ที่ยังบกพร่องได้มีความรู้ถึงมาตรฐาน

2.4 จัดแนะแนวการศึกษาและอาชีพ

2.5 จัดการศึกษาระดับ 2 ปีแรกของมหาวิทยาลัย

3. เพื่อสนองความต้องการของท้องถิ่น วิทยาลัยชุมชนจัดให้มีหลักสูตรอย่างน้อย

3 รูปแบบคือ

3.1 หลักสูตรประกาศนียบัตรเทคนิคการอาชีพ 2 ปี ที่มุ่งเน้นให้ออกไปประกอบอาชีพ และในบางคราวอาจจะศึกษาต่อขั้นสูงขึ้นไปอีกได้

3.2 หลักสูตรระยะสั้นที่มุ่งพัฒนาประสิทธิภาพในการประกอบอาชีพ โดยการเพิ่มพูนทักษะและเทคนิควิธีที่เหมาะสม

3.3 หลักสูตร 2 ปีแรกของมหาวิทยาลัยที่ให้ผู้เรียนศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีได้

บทบาทและหน้าที่ของวิทยาลัยชุมชน

สวัสดี อุดม โภชน์ (2537, หน้า 1) ได้เสนอความคิดเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของวิทยาลัยชุมชนไว้ดังนี้ วิทยาลัยชุมชนถูกจัดตั้งขึ้นมาในสังคมเพื่อทำหน้าที่หลาย ๆ อย่างคือถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมของสังคมจากคนรุ่นหนึ่งหรือกลุ่มหนึ่ง ไปสู่อีกรุ่นหนึ่งหรือกลุ่มหนึ่ง มรดกทางวัฒนธรรม ได้แก่ ประเพณีนิยม ความเชื่อ ค่านิยม แบบแผนทางพฤติกรรมอุดมการณ์ ถ่ายทอด

แนวคิดใหม่สิ่งใหม่ให้บุคคลสังคมปรับปรุงเปลี่ยนแปลง หรือให้สอดคล้องและทันต่อการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งส่งเสริม ชัยยุ ให้คิดหาทางปรับปรุง เปลี่ยนแปลงชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น คัดเลือกเลือกสรร หรือจัดบุคคลตามสาขาวิชาการศึกษาที่สังคมต้องการ รวมทั้งพัฒนาทักษะ ความรู้ เจตคติของบุคคลให้สอดคล้องกับการเลือกสรร การมีโรงเรียนประเภทต่าง ๆ ระดับต่าง ๆ และสาขาวิชาต่าง ๆ ก็คือการเลือกสรรหรือจัดบุคคลบริการชุมชน สังคมโดยการสร้างความกลมกลืน ความเป็นเอกภาพ ความสงบสุข ความเข้าใจสิ่งต่าง ๆ สร้างทิศทาง แนวทางของสังคมชุมชน คือจัดหลักสูตรหรือกิจกรรมการศึกษา เพื่อพัฒนาคนไปสู่ทิศทางที่ชุมชนและสังคมต้องการ พัฒนาบุคคลทุกเพศ ทุกวัย พัฒนาสิ่งแวดล้อม กลุ่มบุคคล ให้กว้างขวางในเรื่องต่าง ๆ เช่น การศึกษาทั่วไป อาชีพ สุขภาพ อนามัย ประเพณี วัฒนธรรม ศิลปะ กีฬา การพักผ่อน เป็นต้น

วิทยาลัยชุมชนเป็นสถานการศึกษาในสังคมเป็นองค์การในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาชุมชน คือ ต้องทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ ศิลปวิทยาการต่าง ๆ แก่บุคคลและชุมชน อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม จารีตประเพณี รับใช้และให้บริการแก่สังคม และเปลี่ยนแปลงสังคมไปในทิศทางที่สังคมต้องการ

1. บทบาทในเชิงอนุรักษ์นิยมคือเน้นการรักษาและการถ่ายทอดความคิด ความเชื่อ ค่านิยม และแบบแผนพฤติกรรมของสังคมไว้ เพื่อให้สังคมดำรงสภาพไว้ได้

2. บทบาทในเชิงการสร้างสรรค์ อันได้แก่ การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสังคมและชุมชน ให้ก้าวหน้าไปในทิศทางที่เหมาะสมยิ่งขึ้น

บทบาทในเชิงสร้างสรรค์ เพื่อปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสังคมและชุมชน ได้แก่ ส่งเสริม พัฒนาปัจเจกชนคือ ให้ทุกคนมีโอกาสได้รับการพัฒนาตนเองมากที่สุด เผยแพร่ความรู้ใหม่ ความคิดใหม่แก่สังคม ร่วมพัฒนาชุมชน หมายถึง ทำประโยชน์ทางการศึกษาให้แก่ชุมชนมากที่สุด ประเมินกิจกรรมของชุมชน คือ ให้โรงเรียนเป็นกระบอกส่งภาพหรือสะท้อนภาพของชุมชนให้ปรากฏ เพื่อจะได้ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้ชุมชนมีความก้าวหน้าขึ้น

ส่วน วิจิตร จันทรากุล (ม.ป.ป, หน้า 2) ได้กล่าวถึง บทบาทวิทยาลัยชุมชนไว้ในบทความเรื่องวิทยาลัยชุมชน : มิติใหม่เพื่อพัฒนาการศึกษาและอาชีพว่า บทบาทของวิทยาลัยชุมชน

ควรให้การศึกษาทั่วไป การศึกษาเพื่อศึกษาต่อ การศึกษาเพื่ออาชีพเสริม การศึกษาซ่อมเสริม การแนะแนว การศึกษาผู้ใหญ่และการให้บริการชุมชน ซึ่งสอดคล้องกันกับหน้าที่ของวิทยาลัยชุมชน นอกจากนี้กรมพลศึกษา (2538, หน้า 41) กำหนดหน้าที่ของวิทยาลัยชุมชนไว้

2 ประการคือ

1. ทำหน้าที่เสมือนสถาบันอุดมศึกษาทุกประการ ได้แก่

- 1.1 สอนนักศึกษา
- 1.2 แสวงหาความรู้เพิ่มเติมโดยการค้นคว้าวิจัย
- 1.3 ให้บริการวิชาการแก่ชุมชน
- 1.4 ช่วยทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น และชุมชน

2. ทำหน้าที่เป็นศูนย์วิชาการของท้องถิ่น ได้แก่

- 2.1 ศึกษาวิเคราะห์ปัญหาของท้องถิ่น
- 2.2 แสวงหาความรู้จากบุคคล และกิจการในท้องถิ่น
- 2.3 พัฒนาความรู้ เทคนิควิธีเพื่อนำกลับไปพัฒนาท้องถิ่นอย่างแท้จริงโดยการให้บริการฝึกอบรมระยะสั้น จัดกิจกรรมต่าง ๆ และเปิดบริการวิชาการแก่ชุมชน
- 2.4 เป็นหน่วยชั้นนำเชิงวิชาการแก่ท้องถิ่นโดยตรง

สุวกิจ ศรีปัดดา (2537, หน้า 3-4) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับหน้าที่ของวิทยาลัยชุมชน ในฐานะสถาบันอุดมศึกษาไว้ดังนี้คือ

สำหรับหน้าที่สถาบันอุดมศึกษานั้นมีงานที่ต้องทำคือ การสอนนักศึกษา ให้ความรู้แก่ผู้เรียน แสวงหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ โดยการค้นคว้าวิจัย ให้บริการวิชาการแก่ชุมชนของตนอย่างกว้างขวางช่วยทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น ตลอดจนพัฒนาวัฒนธรรมของชุมชน

ส่วนงานที่เป็นหน้าที่ศูนย์วิชาการนั้น คือ งานซึ่งวิทยาลัยต้องทำคนให้เป็นแหล่งกลางทาง วิชาการแก่ท้องถิ่น โดยทำหน้าที่ต่าง ๆ คือ ศึกษาวิเคราะห์ปัญหาของท้องถิ่นอย่างลึกซึ้ง แสวงหาความรู้จากบุคคลและกิจการในท้องถิ่น พัฒนาความรู้เทคนิควิธี เพื่อนำกลับไปพัฒนาท้องถิ่นอย่างแท้จริงโดยการให้บริการฝึกอบรมระยะสั้น/จัดกิจกรรมต่าง ๆ และเปิดบริการวิชาการแก่ชุมชน เป็นหน่วยชั้นนำเชิงวิชาการแก่ท้องถิ่นโดยตรง

นอกจากนี้ วิจิตร จันทรากุล (2527ก, หน้า 29-31) ได้สรุปหน้าที่ของวิทยาลัยชุมชนไว้ว่า วิทยาลัยชุมชนโดยปกติจะเป็นทั้งสถาบันการศึกษาและเป็นศูนย์ทางวิชาการของชุมชนด้วยการเรียน การสอนต่าง ๆ ที่จัดให้มีขึ้น จะมุ่งเพื่อส่งเสริมให้บุคคลมีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพ และการดำเนินชีวิตที่ดีกว่าเดิม หลักสูตรและโปรแกรมต่าง ๆ จึงเปิดกว้างและมีหลาย ๆ อย่าง ทั้งมีจุดเริ่มต้น และจุดมุ่งหมายปลายทางที่ต่างกันด้วย เพื่อบุคคลจะได้มีโอกาสเข้าเรียนและเลือกศึกษาในสิ่งที่ถนัด สนใจ และจำเป็นที่จะใช้จริง ๆ โดยปกติวิทยาลัยชุมชนจะมีหน้าที่สำคัญ อย่างน้อย 7 ประการ คือ

1. การสอนวิชาสามัญพื้นฐาน (General Education Function)

วิทยาลัยชุมชนจะจัดให้มีการสอนวิชาสามัญ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความรู้ความเข้าใจในหน้าที่ของพลเมืองดี เป็นการให้การศึกษาทั่ว ๆ ไปเกี่ยวกับกระบวนการทางสังคม การเปลี่ยนแปลงและวิทยาการความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์เทคนิคต่าง ๆ ตลอดจนหลักการปกครอง เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม และประเพณีอันดีงามของชาติ เป็นต้น เป็นการปลูกฝัง และส่งเสริมให้บุคคลเป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพ ภูมิปัญญา หน้าที่และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ทั้งนี้เพื่อความก้าวหน้า และความมั่นคงแห่งการอยู่ร่วมกันในสังคม

2. การศึกษาด้านเตรียมการเพื่อไปต่อในระดับสูง (Transfer Education Function)

ทุกท้องถิ่นหรือชุมชนต้องการนักวิชาการ หรือผู้มีความรู้ความสามารถด้านอาชีพขั้นสูงระดับปริญญามาทำงาน คนในท้องถิ่นเองที่มีความสนใจ และมีความรู้ความสามารถที่เรียนในระดับปริญญาต่าง ๆ ได้ก็คงมีอยู่มากวิทยาลัยชุมชนจึงจัดสอนหลักสูตรระดับที่ 1-2 ของมหาวิทยาลัย เพื่อกลั่นกรองและเตรียมคนที่มีความรู้ความสามารถที่จะเรียนในระดับปริญญาได้เรียนวิชาชีพพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับปริญญานั้น ๆ ในท้องถิ่นก่อนโดยไม่จำเป็นต้องเดินทางไปศึกษาในมหาวิทยาลัยที่อยู่ห่างไกลให้ต้องเสียค่าใช้จ่ายมากขึ้น ต่อเมื่อได้เตรียมตัวและกลั่นกรองแล้วจึงไปเข้าเรียนต่อในมหาวิทยาลัยในชั้นปีที่ 3 และ 4 การที่วิทยาลัยชุมชนจัดให้มีหลักสูตรเพื่อไปต่อในระดับสูงได้นี้ นอกจากจะเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนในท้องถิ่นที่ฉลาดและสนใจจะเรียน ได้ทดลองเรียนแล้ว

ยังลดภาระหน้าที่ในการสอนวิชาพื้นฐานในมหาวิทยาลัย เพื่อให้มหาวิทยาลัยได้ทำหน้าที่ค้นคว้าและวิจัยอย่างแท้จริง

3. การศึกษาด้านอาชีพต่าง ๆ (Terminal or Vocational Education Function)

วิทยาลัยชุมชนเป็นสถานศึกษาและเป็นศูนย์วิชาการในการพัฒนากำลังคนให้แก่ท้องถิ่นหรือภูมิภาค โดยมีโปรแกรมหลักสูตรวิชาชีพต่าง ๆ ที่มุ่งฝึกฝนให้บุคคลมีความรู้ความสามารถและมีทักษะในการทำงาน ช่วยให้เห็นช่องทางในการขยายพัฒนาอาชีพใหม่ขึ้นในท้องถิ่น หลักสูตรและโปรแกรมต่าง ๆ ที่จัดให้มี จึงใช้เวลาเรียนไม่เท่ากันแล้วแต่ลักษณะวิชาชีพ และจะจัดสอนที่ไหนก็แล้วแต่ความเหมาะสมของวิชานั้น ๆ นักเรียนที่เข้าเรียน อาจจะมีประเภทต่าง ๆ เช่น เตรียมตัวก่อนออกทำงาน หรือเรียนเพื่อปรับตำแหน่งหน้าที่เป็นต้น สำหรับนักเรียนที่ตั้งใจจะเรียนในระดับสูงถึงมหาวิทยาลัย แต่เมื่อมีเหตุขัดข้อง ก็จะได้เลือกวิชาชีพที่สนใจโดยไม่ออกไปเปล่าแต่มีความรู้ ความสามารถอย่างใดอย่างหนึ่งที่จะทำงานหาเลี้ยงชีพ และทำประโยชน์แก่สังคมได้

4. การศึกษาผู้ใหญ่หรือการศึกษาต่อเนื่อง (Adult Education or Continuing Education Function)

วิทยาลัยชุมชนเป็นสถาบันการศึกษาและเป็นศูนย์ทางวิชาการที่มีความมุ่งหมายเพื่อให้โอกาสทางการศึกษาแก่ประชาชนทุกคน และโดยที่ยอมรับกันว่าการศึกษาคือกระบวนการแห่งชีวิต ดังนั้นหน้าที่สำคัญยิ่งของวิทยาลัยชุมชนคือ การจัดโปรแกรมการศึกษาต่อเนื่องให้บุคคลได้ศึกษาเพิ่มเติมอยู่เสมอ เพื่อให้รู้เท่าทันเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปของสังคม เวลาที่จัดให้สำหรับบุคคลที่มีงานประจำ จะต้องเป็นเวลาพิเศษที่บุคคลเหล่านั้นจะสามารถเรียนได้ เช่น เวลาเย็น หรือวันสัปดาห์ เป็นต้น และวิชาที่จัดสอนก็ตรงกับความต้องการของผู้เรียนจริง ๆ

5. การศึกษาซ่อมเสริม (Remedial Education Function)

ประชาชนทุกคนเป็นทรัพยากรที่มีค่าของชาติจำเป็นจะต้องให้การศึกษาอย่างเต็มที่ แต่เพราะบุคคลเลือกที่เกิดไม่ได้ บุคคลจึงแตกต่างกันด้านพื้นฐานของครอบครัวและสิ่งแวดล้อมทางสังคม แม้จะสำเร็จการศึกษาระดับเดียวกัน แต่เมื่อเรียนจากต่างโรงเรียนกันย่อมจะมีความรู้และทักษะไม่เท่าเทียมกัน วิทยาลัยชุมชนจะไม่คัดคนที่มีพื้นฐานความรู้อ่อนออกไป แต่จะรับเข้ามาใน

โครงการการศึกษาซ่อมเสริม เพื่อเรียนปรับปรุง ให้มีความรู้ถึงมาตรฐานที่จะศึกษาเล่าเรียนในวิชาที่สนใจและถนัด ให้ทุกคนมีโอกาสเรียน โดยตั้งต้นจากจุดระดับความรู้ความสามารถของตนเอง ไม่ละทิ้ง ให้คนที่มีความรู้ทั้งหมด โอกาสที่จะศึกษาเล่าเรียน วิทยาลัยชุมชนจึงรับนักเรียนที่เรียนสำเร็จชั้นมัธยมในท้องถิ่นหรือภูมิภาคนั้น ๆ ทุกคนเข้าเรียนแล้วช่วยเหลือและแนะนำให้เรียนตามความสนใจความถนัด และความรู้ความสามารถของนักเรียนเอง

6. การแนะแนวและการให้คำปรึกษา (Guidance Education Function)

นักเรียนที่เพิ่งเรียนสำเร็จจากโรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นจำนวนมาก ยังไม่แน่ใจว่าตนเองมีความรู้ความสามารถหรือมีความถนัดที่จะเรียนเพื่อประกอบอาชีพอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยเฉพาะและ โดยเหตุผลที่หลักสูตรในวิทยาลัยชุมชนเป็นแบบประสมมีโปรแกรมต่าง ๆ ให้นักเรียนเลือกมากมาย นักเรียนจึงต้องการบุคคลที่มีความรู้ และความเข้าใจในวิชาชีพและเห็นอกเห็นใจที่จะช่วยเหลือแนะนำนักเรียนเมื่อมีปัญหา โครงการแนะแนวจึงจำเป็นต้องมีในวิทยาลัยชุมชนทุกแห่ง

7. การบริการสังคม (Community Service Education Function)

วิทยาลัยชุมชนเป็นที่รวมของนักวิชาการและมีอุปกรณ์เกี่ยวกับการเรียนการสอนต่าง ๆ มากมาย การได้มาซึ่งสิ่งเหล่านี้ ตลอดจนการดำเนินงานของวิทยาลัย อาศัยเงินจากภาษีอากรของประชาชน วิทยาลัยจึงถือเป็นหน้าที่จะต้องให้บริการสังคม โดยให้ประชาชนมาใช้บริการที่วิทยาลัยมีอยู่แล้ว หรือวิทยาลัยจัดให้มีโปรแกรมเพื่อส่งเสริมความรู้ ความบันเทิงให้แก่ชุมชนหรือให้นักวิชาการของวิทยาลัยออกไปช่วยเหลือปรับปรุงพัฒนาอาชีพ และความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น กิจกรรมต่าง ๆ ควรจะปรึกษาหารือและทำร่วมกันเพื่อให้ชุมชนรู้สึกว่ วิทยาลัยคือสถาบันการศึกษาที่เป็นศูนย์ทางวิชาการของชุมชนอย่างแท้จริง

วิทยาลัยชุมชนในประเทศไทย

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดตั้งวิทยาลัยชุมชนในประเทศไทย เริ่มเมื่อปีพ.ศ.2513 โดยมีการนำเอกสารชื่อ "ความหวังของวิทยาลัยชุมชนในไทย" เสนอต่อการประชุมของสมาคมวิทยาลัยชุมชนที่ฮอนโนลูลู รัฐฮาวาย ประเทศสหรัฐอเมริกา ระหว่างวันที่ 26 กุมภาพันธ์ - 5 มีนาคม 2513 ได้แสดงเจตจำนงค์ ที่จะจัดตั้งวิทยาลัยชุมชนขึ้นโดยจัดการศึกษาในแบบหลักสูตร 2 ปี ทางวิชาชีพ และอาชีวศึกษา เพื่อสนองความต้องการกำลังคนด้านนี้ของประเทศ

แนวคิดในการจัดตั้ง วิทยาลัยชุมชนในประเทศไทย เริ่มปรากฏมาแล้วในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515-2519) โดยมีหลักการจัดตั้งวิทยาลัยชุมชนภาคต่าง ๆ โดยการรวมวิทยาลัยครู วิทยาลัยเทคนิค วิทยาลัยเกษตรกรรม วิทยาลัยพลศึกษา และวิทยาลัยพยาบาล เข้าเป็นระบบวิทยาลัยชุมชนประจำภาค โดยถือเป็นส่วนของระบบอุดมศึกษา จึงมีการจัดตั้งวิทยาลัยชุมชนภูเก็ตขึ้น ตามแนวคิดดังกล่าวในรูปของโครงการขึ้นอยู่กับสำนักงานอธิการบดีมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ในปี พ.ศ.2516 โดยการประสานงานกับทบวงมหาวิทยาลัย กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เมื่อคณะรัฐมนตรีอนุมัติในหลักการแล้วได้จัดตั้งวิทยาลัยชุมชนภูเก็ตขึ้นเป็นแห่งแรกเมื่อ พ.ศ.2520 โดยให้วิทยาลัยชุมชนภูเก็ตเป็นวิทยาเขตหนึ่งของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์เปิดสอนต่ำกว่าระดับปริญญาตรีใช้เวลา 2 ปี ต่อจากมัธยมศึกษา และต่อมาเปิดสอนหลักสูตรระยะสั้นอีกด้วย

วิทยาลัยชุมชนภูเก็ต ได้ทำโครงการร่วมมือกับกลุ่มวิทยาลัยครูภาคใต้ให้จัดสอนหลักสูตรวิทยาลัยชุมชนคือ วิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช สงขลา ยะลา และภูเก็ต จากนั้นในปี 2533 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จัดตั้งวิทยาลัยชุมชนสุราษฎร์ธานีขึ้นอีกจนถึงปัจจุบัน

กระทรวงศึกษาธิการมีแนวความคิดในการจัดตั้งวิทยาลัยชุมชน โดยจะให้มีการดำเนินการเป็น 2 ระยะ กล่าวคือ

ระยะที่ 1 วิทยาลัยชุมชนในวิทยาลัยครู เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2527 ได้มีการประชุมอธิบดีโดยมีนายชวน หลีกภัย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเป็นประธานนายสมาน แสงมะลิ ปลัดกระทรวงศึกษาธิการได้เสนอที่ประชุมว่าเพื่อจะได้ใช้ทรัพยากรวิทยาลัยครูโดยเฉพาะทรัพยากรมนุษย์ที่เป็น ครู อาจารย์ ระดับปริญญาตรี โท เอกเกือบ 6,000 คนให้เป็นประโยชน์แก่บ้านเมือง

ให้มากที่สุด ในขณะที่การผลิตครูในด้านปริมาณจำเป็นต้องลดลงและการแก้ไข พ.ร.บ. วิทยาลัยครู 2518 จำเป็นต้องใช้ขั้นตอนและระยะเวลายาวนานพอสมควร จึงเห็นสมควรจัดตั้งวิทยาลัยชุมชนขึ้นในวิทยาลัยครูที่ประชุมมีมติเห็นชอบ โดยให้เริ่มงานในปีการศึกษา 2527 ภาคละหรือกลุ่มวิทยาลัยครูละ 1 แห่งก่อนทั้งนี้ให้ระดมเรื่องคุณภาพและการประสานงาน ใช้ทรัพยากรท้องถิ่นทั้งภาครัฐและเอกชน โดยเฉพาะให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างหลักสูตร การให้การศึกษาและฝึกงานให้มากที่สุดจากนั้น นายชวน หลีกภัย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ลงนามในประกาศกระทรวงศึกษาธิการ จัดตั้งวิทยาลัยชุมชน 4 แห่ง เมื่อวันที่ 20 เมษายน 2527 คือ วิทยาลัยชุมชนนิบลสังครามที่จังหวัดพิษณุโลก วิทยาลัยชุมชนอุบลราชธานี ที่จังหวัดอุบลราชธานี วิทยาลัยชุมชนนครราชสีมา ที่จังหวัดนครราชสีมาและวิทยาลัยชุมชนนครศรีธรรมราช ที่จังหวัดนครศรีธรรมราช นอกจากนี้ได้จัดตั้งสำนักพัฒนาวิทยาลัยชุมชนขึ้นสังกัดกรมการฝึกหัดครู มีหน้าที่บริหารงานทั่วไปวางแผน วิจัย ฝึกอบรม ประสานงาน พัฒนาหลักสูตร และกำกับมาตรฐาน ติดตามและประเมินผลวิทยาลัยชุมชน ในการจัดตั้งครั้งนั้น ได้จัดเตรียมหลักสูตรไว้ 3 รูปแบบ คือ

1. หลักสูตรประกาศนียบัตรเทคนิควิชาชีพ (ป.ทอ.) เป็นหลักสูตร 2 ปี ที่มุ่งเน้นให้นักศึกษาประกอบอาชีพได้ และบางสาขาวิชาอาจศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น
2. หลักสูตรระยะสั้น มุ่งพัฒนาประสิทธิภาพการประกอบอาชีพ/หรือคุณภาพชีวิต
3. หลักสูตร 2 ปีแรกของมหาวิทยาลัย มุ่งให้ผู้เรียนได้มีโอกาสศึกษาต่อปี 3 และปี 4 ระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยได้

ระหว่างที่วิทยาลัยครูกำลังเตรียมดำเนินงานวิทยาลัยชุมชนนั้น ได้มีการแก้ไข พ.ร.บ. วิทยาลัยครูให้เปิดสอนถึงระดับปริญญาตรี ทำให้วิทยาลัยครูสอนได้หลากหลายสาขา วิทยาลัยชุมชนในวิทยาลัยครูจึงยุบเลิกไปในปี พ.ศ. 2537 นั่นเอง

ระยะที่ 2 วิทยาลัยชุมชนในวิทยาลัยเกษตรกรรม วิทยาลัยพลศึกษา วิทยาลัยนาฏศิลป์ และวิทยาลัยช่างศิลป์ จากการที่กระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เร่งดำเนินการขยายโอกาสทางการศึกษาในระดับอุดมศึกษาดอนต้น ทำให้มีผู้จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เข้าศึกษาต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และคาดว่าจะเข้าเรียนได้ครบทุกคน

ในปีการศึกษา 2538 ประกอบกับอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ทำให้มีความต้องการแรงงานสูงมากขึ้น นอกจากนี้ สถาบันการศึกษาเฉพาะทาง ของกระทรวง ศึกษาธิการที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ เช่นวิทยาลัยเกษตรกรรม วิทยาลัยพลศึกษา วิทยาลัย นาฏศิลป์และวิทยาลัยช่างศิลป์ ซึ่งมีอาคารสถานที่วัสดุอุปกรณ์ บุคลากรและทรัพยากรอื่นที่เหมาะสม และมีความพร้อมระดับหนึ่ง ที่จะขยายฐานทางด้านวิชาการ โดยเพิ่มบทบาทในการจัดการเรียน การสอนและการฝึกอบรมให้กว้างขวาง สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นมากขึ้น กระทรวง ศึกษาธิการจึงเสนอโครงการที่จะเปิดวิทยาลัยชุมชน ในสถาบันการศึกษาเฉพาะทางดังกล่าว ต่อ คณะรัฐมนตรี และได้รับความเห็นชอบให้ดำเนินการได้ เมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม 2537

วิจิตร จันทรากุล (2527ก, หน้า 33-34) ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการ ปรับปรุงการจัดการวิทยาลัยชุมชน ในประเทศไทยว่ามีอยู่ 3 แนวทางที่อาจจะดำเนินการได้ ซึ่ง แต่ละแนวทางย่อมมีทั้งข้อดีและข้อจำกัด แนวทางดังกล่าวมีดังนี้

แนวทางที่ 1 การรวบรวมสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา ที่จัดสอนระดับต่ำกว่า ปริญญาที่อยู่ในภูมิภาคเดียวกันเข้าเป็นหน่วยบริหารเดียวกัน การดำเนินการตามแนวทางที่ 1 โดย การรวมสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา ที่จัดสอนระดับต่ำกว่าปริญญาที่อยู่ในภูมิภาคเดียวกันเข้า เป็นหน่วยบริหารเดียวกันดังตัวอย่างเช่น เขตยะลา-ปัตตานี-นราธิวาส โดยรวมวิทยาลัยครูยะลา วิทยาลัยพลศึกษายะลา และวิทยาลัยอาชีวศึกษายะลา เข้าอยู่ในหน่วยบริหารเดียวกัน ให้มีหน่วย บริหารกลางวางแผนร่วมกัน แต่ละวิทยาเขตทำหน้าที่สอน โดยมีเอกลักษณ์ของแต่ละวิทยาเขต เหมือนเดิม แต่ปรับให้นักศึกษาได้ใช้อุปกรณ์การสอน และเครื่องอำนวยความสะดวกที่มีอยู่ร่วมกัน การดำเนินการตามแนวทางที่ 1 นี้ จะทำให้เกิดวิทยาลัยชุมชนโดยสมบูรณ์ทันที แต่อย่างไรก็ตาม การบริหารออกจะยุ่งยากและซับซ้อนมาก เพราะสถาบันแต่ละแห่งอยู่คนละสังกัด แต่ละสังกัดเท่าที่เป็นอยู่ขาดการร่วมมือ และประสานสัมพันธ์กัน ต่างฝ่ายต่างจัด ถ้าสามารถจัดหน่วยบริหารกลาง วางแผนร่วมกันได้ โดยถือว่าทุกสถานศึกษาทำงานเพื่อชุมชน สร้างกำลังคน เพื่อการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมของชุมชน ให้โอกาสแก่บุคคลในชุมชนได้ศึกษาในสิ่งที่ตนสนใจ และต้องการ จะเรียนอะไร เมื่อไรก็ได้ การรวมสถาบันต่าง ๆ ให้อยู่ในหน่วยบริหารกลางเดียวกันนี้ ผู้บริหาร ต้องเก่งจริง

แนวทางที่ 2 การขยายหน้าที่และหลักสูตรของสถาบันการศึกษาที่มีอยู่แล้ว แต่ทำงานเฉพาะอย่างให้มีหน้าที่หลาย ๆ อย่างการดำเนินการตามแนวทางที่ 2 นี้จะขยายหน้าที่จากสถาบันการศึกษาใด ๆ ก็ได้ที่มีความพร้อม เช่น วิทยาลัยครูหรือวิทยาลัยเทคนิคหรือวิทยาลัยเกษตรกรรม โดยการเพิ่มหลักสูตร วิชาเรียนให้มากขึ้น ตามโอกาสและความต้องการของชุมชน ตัวอย่าง เช่น เขตชุมพร-ระนอง อาจขยายหน้าที่และหลักสูตรจากวิทยาลัยผลศึกษา หรือโรงเรียนเกษตรกรรม เขตสุราษฎร์ธานี ขยายหน้าที่และหลักสูตรจากวิทยาลัยครูหรือโรงเรียนเกษตรกรรมเขตตรัง-พัทลุง ขยายหน้าที่และหลักสูตรจากวิทยาลัยเกษตรกรรมหรือเขตสงขลา-สตูล ขยายหน้าที่และหลักสูตรจากวิทยาลัยครูเป็นต้น การดำเนินการในแนวที่ 2 จะใช้งบประมาณมากกว่าแนวที่ 1 การวางแผนอาจจะกระทำเป็นขั้นตอนระยะสั้น แผนระยะยาว การทำงานเป็นไปโดยมีจังหวัดเป็นกระบวนกรที่มั่นคงจะมีปัญหาแต่การสร้างควมเข้าใจในปรัชญาความมุ่งหมาย และกระบวนกรในการทำงานของวิทยาลัยชุมชน ซึ่งแตกต่างไปจากสถาบันการศึกษาอื่น ๆ ให้เป็นที่ยอมรับและร่วมมือกันทำให้บรรลุเป้าหมาย

แนวทางที่ 3 การจัดตั้งวิทยาลัยชุมชนขึ้นเป็นสถาบันการศึกษาใหม่ การดำเนินการโดยจัดตั้งวิทยาลัยชุมชนเป็นสถาบันการศึกษาใหม่นี้ เป็นวิธีการที่ง่ายในทางบริหารแต่ยากในการดำเนินการ ต้องใช้เงินจำนวนมาก เพราะบุคลากรที่จะทำงานก็ดี และอาคารสถานที่ก็ดี ต้องมีใหม่ทั้งหมด ต้องทุ่มเทในทางการเงิน จึงจะเห็นผลโดยเร็วผู้ทำงานบุกเบิกต้องอดทนและทำงานหนัก เนื่องจากมีข้อจำกัดในเรื่องการเงินและบุคลากร

สำหรับ สวัสดิ์ อุตมโกชน (2537, หน้า 13-14) ได้ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดตั้งวิทยาลัยชุมชนไว้ดังนี้ หลักการและแนวคิดรวบยอดของวิทยาลัยชุมชน และของ การศึกษาชุมชนเป็นสิ่งที่สามารถปฏิบัติได้ในประเทศไทย แต่ต้องแก้ไขปรับปรุงกฎระเบียบ และวิธีการของราชการบางอย่างที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการบริหาร การจัดการที่อาศัยความเป็นอิสระ คล่องตัวเช่น การบริหารหลักสูตร วัสดุอุปกรณ์ การเรียนการสอน การร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับชุมชน กับธุรกิจอุตสาหกรรม กับสถาบันอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องให้เกิดการร่วมมืออย่างจริงจัง มิใช่เป็นเพียง การประสานงานกันเท่านั้น ซึ่งแนวคิดนี้จะปลุกฝังหรือให้เกิดขึ้นกับผู้นำนงานการศึกษาชุมชนให้ต้องแน่ชัดเจนนทั้งระดับปฏิบัติและระดับบริหาร เพราะการเป็นวิทยาลัยชุมชนไม่ใช่เพียงเพื่อให้มี

สถานศึกษาระดับวิทยาลัย เกิดขึ้นในท้องถิ่นใกล้บ้าน ราคาประหยัดแก่ผู้เรียนและประชาชนเท่านั้น แต่เป็นการปฏิบัติการพัฒนาชุมชน พัฒนาท้องถิ่น โดยใช้กระบวนการทางการศึกษาและใช้สถานศึกษา รวมทั้งบุคลากรหรือทรัพยากรทั้งหมดที่มีในสถานศึกษาและท้องถิ่น ถ้าผู้ดำเนินการไม่เข้าใจผู้เรียน ประชาชนในท้องถิ่น และหน่วยงานร่วม ก็จะทำให้การปฏิบัติแนวความคิดรวบยอดนี้ สะดุด หรือ ไม่สมบูรณ์ นอกจากนี้ในด้านการยอมรับ การเข้ามาศึกษาหาความรู้ของประชาชนในท้องถิ่นที่ตั้ง ของวิทยาลัยชุมชน ส่วนหนึ่งอยู่ที่การเชื่อถือในคุณภาพ ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงานของ สถาบัน ความรู้ความสามารถทางการบริหารจัดการของบุคลากร ความพร้อมในด้านเครื่องมือ อุปกรณ์ อาคารสถานที่บรรยากาศ สถานที่ตั้งของสถานศึกษาที่สามารถปฏิบัติได้ในห้วงเวลาต่าง ๆ ของการดำเนินงาน ฯลฯ ซึ่งควรมีการเตรียมพร้อมเป็นขั้นตอนและต่อเนื่อง โดยเฉพาะในระยะ เริ่มต้นของโครงการ

ส่วนทางด้านสถาบันการศึกษาอันประกอบด้วยโรงเรียนประถมศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา วิทยาลัยเทคนิค วิทยาลัยการอาชีพ วิทยาลัยเทคโนโลยีของรัฐและเอกชน ก็ควรใช้เป็น เครือข่ายในเขตบริการของวิทยาลัยชุมชนเพื่อการปฏิบัติตามแนวความคิดรวบยอดนี้ได้หรือเรียกว่า เป็นโปรแกรมขยายออกไปนอกวิทยาลัยชุมชนได้ในหลาย ๆ กรณี ควรอนุญาตให้เอกชนเข้ามาเป็น ผู้ร่วมงาน เพื่อให้ความร่วมมือกับวิทยาลัยชุมชนทั้งในและต่างประเทศได้ทั้งนี้จะเป็นทางลัดทางหนึ่ง ในการให้การศึกษากับบุคคลหรือประชาชน หรือชุมชนของประเทศได้กว้างขวาง หลากหลาย มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล ตลอดจนควรสร้างความร่วมมือ ตกลง และหรือความ เข้าใจร่วมกันกับสถาบันการศึกษาที่สัมพันธ์และต่อเนื่อง รวมทั้งสถาบัน องค์การอื่นที่เกี่ยวข้องกัน ที่จะทำให้ผู้เรียนได้รับการยอมรับ เชื่อถือในหน่วยกิต การโอน การทำงาน และการศึกษาต่อ

นอกจากนี้ เจิตหล้า สุนทรวิภาต (ม.ป.ป, หน้า 220-222) ได้เสนอแนวคิด และหลักการวิทยาลัยชุมชนในประเทศไทยในส่วนที่จะ เป็นไปได้คือ การจัดตั้งวิทยาลัยชุมชนนั้นควร จะตั้ง ในแหล่งที่มีความเข้าใจสนใจลักษณะหน้าที่ของวิทยาลัยชุมชน จะต้องตั้งในสถานที่ที่ประชาชน ในชุมชนมีทัศนคติที่ดีต่อหลักการ หรือแนวคิดเรื่องวิทยาลัยชุมชน ประชาชนและหน่วยงานต้องพร้อม ที่จะติดต่อประสานงานกันอย่างใกล้ชิด และควรเสนอโปรแกรมทางการศึกษาอย่างกว้างขวาง และสามารถตอบสนองความต้องการของชุมชนชนบทที่วิทยาลัยชุมชนนั้นตั้งอยู่ โดยเสนอโปรแกรม

ทางการศึกษาที่กว้างขวางและมีโปรแกรมพื้นฐานวิชาสามัญศึกษาที่เทียบเท่าระดับมหาวิทยาลัยปีที่ 2 นอกจากนั้น จะต้องประกอบด้วยวิชาทางอาชีพศึกษากับวิชาที่ตรงกับความต้องการของชุมชนนั้น รวมทั้งมีการจัดการศึกษาตลอดชีวิตเสริมให้แก่ชุมชนนั้น ๆ อีกด้วย

การจัดตั้งวิทยาลัยชุมชนนั้นควรจะต้องขึ้นในที่ซึ่งมีการสนับสนุนด้านการเงินทุนเพียงพอ และมั่นคง จะต้องมีการสนับสนุนด้านงบประมาณจากภาครัฐบาลและเอกชน ตลอดจนประชาชน ในชุมชนซึ่งมีส่วนเป็นเจ้าของสถาบันแห่งนี้ การจัดตั้งวิทยาลัยชุมชน ควรจะมีการจัดระบบบริหาร ที่แบ่งสายงานไว้อย่างชัดเจน และประกอบด้วยโอกาสทางการศึกษาอย่างสมบูรณ์ภายใต้โครงสร้าง การบริหารแบบเดียว ต้องกำหนดแน่นอนว่า จะให้รัฐบาลเป็นผู้รับผิดชอบส่วนใหญ่ หรือจะให้ความ รับผิดชอบนั้นอยู่กับชุมชนที่สถาบันตั้งอยู่ และรัฐบาลร่วมกันรับผิดชอบ ส่วนเรื่องการแบ่งสายงานนั้น ต้องกำหนดเป็นคณะกรรมการ ดำเนินการอันประกอบด้วยตัวแทนจากภาครัฐบาล และตัวแทนจาก ท้องถิ่น มาร่วมกันจัดการ แต่จะต้องมีคณะกรรมการฝ่ายปฏิบัติการรับผิดชอบในวิทยาลัยชุมชนอีก ต่างหาก สำหรับด้านโอกาสทางการศึกษานั้น ควรที่จะกระจายไปครอบคลุมระดับตำบล ในลักษณะ เป็นโคเวต้าจากท้องถิ่น การจัดตั้งวิทยาลัยชุมชน ควรจะจัดตั้งในเนื้อที่เหมาะสมเพียงพอที่จะเป็น เขตวิทยาลัยชุมชน เนื้อที่ของวิทยาลัยชุมชนต้องไม่เล็กและกว้างใหญ่เกินไปมิใช่เงินงบประมาณ มาสร้างตึกแล้วไม่ได้ใช้ให้เป็นประโยชน์ ซึ่งที่ถูกต้องแล้วควรมีอาคารเรียนเฉพาะวิชาพื้นฐานสามัญ นอกจากนั้นก็เป็นการใช้ที่ดินงานวิชาชีพและงานสนาม ซึ่งจะทำให้เงินงบประมาณเหลือเพียงพอที่จะ ดำเนินการด้านอื่น ๆ และการจัดตั้งวิทยาลัยชุมชนควรจะต้องขึ้นในที่ที่สามารถหาอาจารย์สอน ได้เพียงพอ วิทยาลัยชุมชนที่จัดตั้งจะต้องระดมคณาจารย์จากสถาบันอุดมศึกษา วิทยาลัยครู วิทยาลัย อาชีวศึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์จากชุมชนมาช่วยเสริมแรงเพื่อให้วิทยาลัยชุมชนมีความ แข็งแกร่งด้านวิชาการ และด้านทักษะปฏิบัติ การจัดตั้งวิทยาลัยชุมชนควรจะเปิดทำการสอนแค่ระดับ 2 ปีเท่านั้นไม่ควรเปิดสอนถึงระดับปริญญาตรี บทบาทของวิทยาลัยชุมชนจะต้องยืนหยัดอยู่ในหลักการ ของโครงสร้างหลักสูตร แบบเทียบปีสองของมหาวิทยาลัยหลักสูตรจบในตัว และหลักสูตรการศึกษา ผู้ใหญ่ เมื่อผู้เรียนในวิทยาลัยชุมชนสำเร็จแล้ว ได้รับคุณวุฒิระดับอนุปริญญาสามารถออกไปประกอบ อาชีพได้หรือจะศึกษาต่อก็ได้ ทั้งนี้เป็นการช่วยรัฐบาลแก้ปัญหาผู้ว่างงานนั่นเอง อนึ่งทางออกที่น่าจะ เป็นไปได้ของวิทยาลัยชุมชนในเรื่องของการมีงานทำอีกอย่างหนึ่งก็คือ การที่ห้างร้าน บริษัท ภาค

เอกชนและหน่วยงานภาครัฐบาล ควรจะได้พิจารณาให้ผู้สำเร็จจากวิทยาลัยชุมชนเข้าทำงาน อันเป็นการป้องกันการอพยพเคลื่อนย้ายถิ่นของประชากร

ปัญหา อุปสรรคและข้อคิดเห็นต่าง ๆ ในการจัดตั้งวิทยาลัยชุมชน

ปัญหาและอุปสรรค ในการจัดตั้งวิทยาลัยชุมชนตามแนวความคิดของ เปรี๊ยะ กิจรัตน์ (2537, หน้า 3-4) ได้ให้ข้อสรุปไว้ดังนี้คือ

1. การที่จะให้วิทยาลัยชุมชนสร้างศรัทธา และความเชื่อให้แก่ชุมชนนั้น เป็นงานที่ยากและสลับซับซ้อน นอกจากประชาชนในชุมชนเหล่านั้นจะเห็นคุณค่าและต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิต ไม่ใช่ต้องการเพียงค่าใบปริญญาบัตรเท่านั้น
2. วิทยาลัยชุมชนที่ประสบความสำเร็จจะต้องสนองความต้องการของประชาชนท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนในประเทศอุตสาหกรรม ที่ต้องการพัฒนาอาชีพ และแรงงานระดับท้องถิ่น ดังนั้นวิทยาลัยชุมชนจะล้มเหลวถ้าขาดการศึกษา การสำรวจอย่างถ่องแท้ และอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา
3. การจัดการศึกษาในลักษณะของวิทยาลัยชุมชน ในประเทศที่มีวิทยาลัยเฉพาะทางมาก เช่น วิทยาลัยเกษตรกรรม วิทยาลัยนาฏศิลป์ วิทยาลัยพลศึกษา วิทยาลัยพาณิชยการ วิทยาลัยครู เป็นต้น จะไม่บรรลุจุดมุ่งหมายเท่าที่ควรเพราะประชาชนมีโอกาสเลือกศึกษาในสาขาวิชาที่ตนเองสนใจอยู่แล้ว
4. การพัฒนาวิทยาลัยเดิม โดยให้เปลี่ยนบทบาทหน้าที่เพิ่มไปจากเดิมและยกฐานะเป็นวิทยาลัยชุมชนอย่างแท้จริงนั้น เป็นการยากที่จะสร้างแนวความคิด ปรัชญา หลักการ และจุดมุ่งหมายที่บุคลากรในวิทยาลัยชุมชน และประชาชนยอมรับในทิศทางเดียวกัน
5. ในประเทศที่มีการบริหารการศึกษา และการพัฒนาหลักสูตรโดยเริ่มที่ส่วนกลางหรือจากระดับสูง การเปลี่ยนความเชื่อ โดยให้มีการศึกษาที่เริ่มจากชุมชนและท้องถิ่น และให้ชุมชนนั้น ได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากที่สุด ตามหลักการของวิทยาลัยชุมชนนั้น จะทำได้โดยยากและจะต้องใช้เวลาอย่างมากด้วย